T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/515
KARAR NO : 2024/488
KARAR TR : 04/11/2024

ÖZET: Hal kayıt sistemi üzerinden yapılan sorgulamada, başvurucuya ait bildirimin olmadığının tespit edilmesi üzerine, Mersin Büyükşehir Belediye Encümeni kararı ile, cezalı hal rüsumu alınması işleminin, tacir olan başvurucunun, faaliyetlerinde basiretli bir tacir gibi hareket etmesi ve bildirim yükümlülüğünü malın sevkinden önce yerine getirmesi gerektiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, cezalı hal rüsumunun hukuka uygun olduğu ve iptalini gerektirir bir durumun bulunmadığı sonucuna varıldığından, bu konuda adli ve idari yargı yerleri arasında doğan hüküm uyuşmazlığının, kesinleşen adli yargı kararının görevsiz mahkemece verilmiş bir karar olduğu, idari yargı kararında ise hukuki isabet bulunmadığı gözetilerek, her iki kararın da KALDIRILMASI ve 2247 sayılı Kanunun 25. maddesi uyarınca, uyuşmazlığın esası hakkında hüküm tesisi yoluna gidilerek hukuka uygun bulunan cezanın iptali için açılan DAVANIN REDDİNE karar verilerek, HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİ gerektiği hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (İdari Yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : H. A.
Vekili : Av. A. Ö.
Karşı Taraf : Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. H. A.

I. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1.Davacı Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı vekili, Kocaeli Belediyesi Merkez Halinde komisyonculuk faaliyetinde bulunan davalı Hakan Akbulu'a ait 26.000 kg patatesin hal kayıt sistemine bildirilmeden nakliye aracıyla taşındığının tespiti üzerine, kontrol ve denetim ekiplerince 06/06/2021 tarih ve 1809 nolu tutanağın düzenlendiğini, bu tutanağa istinaden Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınmasına karar verildiğini, davalı tarafından bu cezanın iptali için Kocaeli Merkez İl Hal Hakem Heyetine müracaat edilmesi üzerine, şikayetin kabulüne ve hal rüsumu cezasının iptaline karar verildiğini, hal hakem heyetinin kesilen idari cezanın iptalini doğuracak şekilde karar alma görev ve yetkisinin olmadığını belirterek; Kocaeli Hal

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

Hakem Heyeti Başkanlığının 01/07/2021 tarih ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptaline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. **Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesi 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı** ile, davalının hal tesislerinde komisyoncu olarak faaliyet gösterdiği, devamlı sebze meyve ticareti ile uğraştığı ve yükümlüklüklerinden haberdar olduğu, bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde idari para cezası ile cezalandırılacağını bildiği, bu nedenle davalı tarafın künyenin sehven hatalı yazıldığı savunmasının yerinde olmadığı gerekçesiyle, davanın kabulü ile, Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti Başkanlığının 01/07/2021 tarih ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptaline karar vermiş, bu karara karşı istinaf isteminde bulunulmuştur. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi 02/03/2022 tarih ve E.2022/347, K.2022/347 sayılı kararı ile, kararın usul ve kanuna uygun bulunduğu gerekçesiyle, davalı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir. Mahkeme kararının ilgili kısmı şöyledir:

> *"...Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Merkez Hal Tesisinde komisyoncu olarak faaliyet gösteren H. A.'un Hal Kayıt Sistemine bildirilmeden toptan mal alma satma ya da toptancı halinde satmak üzere bildirimde bulunup toptancı hali dışında toptan mal satması gerekçe gösterilerek Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından 06/06/2021 tarihli ve 1809 tutanağı ile 13.000,00-TL hal rüsum cezası kesildiği, davalı H. A.'un Kocaeli Merkez İl Hakem Heyetine tarafına kesilen cezanın iptali için talepte bulunduğu, Kocaeli Merkez İl Hakem Heyeti 08/06/2021 tarih, 2021-41-00436 sayılı kararıyla şikayetçinin talebi kabul edilerek tutanağın iptaline karar verilmiş olduğu, davacı belediyenin süresinde yapmış olduğu itiraz değerlendirildiğinde, davalının Sebze ve Meyve Ticareti Ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğine göre bildirim miktarı veya üzerinde alım satım ve devri yapılan mallara ilişkin bildirimde bulunma, bu bildirimin doğruluğunu kontrol etmek, eksiklik ve yanlışlıkların da derhal düzeltilmesini sağlamakla yükümlü olduğu, davalının hal tesislerinde komisyoncu olarak faaliyet gösterdiği ve devamlı sebze meyve ticareti ile uğraştığı ve yükümlüklüklerinden haberdar olduğu ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde idari para cezası ile cezalandırılacağının bilincinde olduğu, bu nedenle davalı tarafın künyenin sehven hatalı yazıldığı savunmasının yerinde olmadığı..."*

II. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

3. Davacı H. A.'un vekili, Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik'in 47/1-(a) maddesine istinaden davalı belediye zabıta ekiplerince düzenlenen 06/06/2021 tarih ve 1809 nolu cezalı hal rüsumu tutanağına istinaden Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınmasına karar verildiğini, davalı idarenin müvekkilini yanlış yönlendirdiğini bu nedenle Kocaeli İl Hakem Heyetine başvuru yapıldığını, hakem heyeti tarafından şikayetin kabulüne ve cezanın iptaline karar verildiğini, davalı belediye tarafından hakem heyeti kararının iptali için adli yargı yerinde dava açıldığını ve yapılan yargılama neticesinde hakem heyeti kararının iptaline karar verildiğini, 5957 sayılı Kanun uyarınca hal kayıt sistemine bildirilmeden toptan mal alma, satma ya da toptancı halinde satmak üzere bildirimde bulunduktan sonra hal dışında mal satmak kastının olmadığını belirterek, Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı 13.000 TL cezalı hal rüsumunun iptali talebiyle, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığına karşı idari yargı yerinde dava açmıştır.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

B. Yargılama Aşamaları

4. **Mersin 1. Vergi Mahkemesi 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararı** ile; davanın kabulüne, dava konusu cezalı hal rüsumunun iptaline karar vermiş, bu karara karşı istinaf isteminde bulunulmuş, Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi 15/11/2022 tarih ve E.2022/2158, K.2022/2233 sayılı kararı ile, Mahkemece verilen karar hukuka uygun bulunduğundan, istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Dava dosyasının incelenmesinden, davalı idare ekipleri tarafından yapılan denetimlerde, 41 KF 48 plakalı çekiciye bağlı 41 RV 965 plakalı dorsede yüklü, davacıya ait olduğu belirtilen ürününün hal kayıt sistemine bildirilmeden toptan mal alma satma ya da toptancı halinde satmak üzere bildirimde bulunup toptancı hali dışında toptan mal satma amacıyla taşındığının tespit edildiği iddia edilerek davacı hakkında cezalı hal rüsum tutanağı düzenlendiği, tutanağın iki zabıta memuru ve araç şoförü tarafından imzalandığı, durumun Mersin Büyükşehir Belediye Encümeni'ne sunulduğu, Büyükşehir Belediye Encümeni'nin kararı ile davacıdan cezalı hal rüsumu tutanağında belirtilen cezalı hal rüsumunun alınmasına karar verildiği, davacı tarafça il hakem heyetine itiraz edildiği, hakem heyetince verilen karara davalı idarece itiraz edildiği, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 15/12/2021 tarih ve E:2021/367, K:2021/761 sayılı kararı ile hakem heyeti kararının iptal edildiği, sonrasında davacı tarafından davalı idarece kendisinden alınmasına karar verilen cezalı hal rüsumunun iptali istemiyle görülmekte olan işbu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME :

Yukarıda anılan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; cezalı hal rüsumu tutanaklarına ilişkin olarak 5957 Sayılı Kanun'da herhangi bir şekil şartı öngörülmediği, 213 Sayılı Kanun hükümlerinin belediyelere ait vergi, resim ve harçlara da uygulanacağı, cezalı hal rüsum tutanaklarının maddi gerçeği ortaya çıkartmak için kullanılan bir araç olduğu, dolayısıyla cezalı hal rusum tutanaklarına da 213 sayılı Kanun'da öngörülen yoklama tutanakları şekil şartlarının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Buna binaen de, mükellef adına cezalı hal rüsumu tahakkuk ettirilebilmesi, idare tarafından meyve ve sebze halinde satışı yapılmasına rağmen bildirilmeyen malların bulunduğu hususunun hukuken geçerli bir biçimde tespit edilmesine bağlıdır.

Yoklama, vergilemede vergiyi doğuran olayın gerçek mahiyetinin esas olması gerektiği yönündeki vergileme ilkesinin gerçekleştirilmesi bakımından önemli bir müessesedir. Maddi bir olayın tespitine yönelik olarak düzenlenen tutanakların kesilecek cezaya dayanak oluşturabilmesi için, bu tutanakların cezaya muhatap olacak gerçek veya tüzel kişinin kendisinin ya da yetkili kişisinin imzasını taşıması kanuni bir zorunluluktur. Kanun Koyucu aynı maddede imzadan çekinme hakkının bulunduğuna da değinerek, yoklama mahallinde yükümlü veya yükümlünün yetkili adamının bulunmaması yahut imzadan çekinmesi hallerinde yoklama fişlerinin polis, jandarma, muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinden birisi tarafından imzalanacağını öngörmüştür.

Olayda, cezalı hal rüsum tutanağının davacı veya yetkili adamı tarafından imzalanmadığı, araç şoförünce imzalandığı, ürünün yüklü olduğu aracın ise davacı haricinde başka bir şahsa ait olduğu, tutanakta; davacının veya yetkili adamının yoklama anında olmadığına dair bir şerhe yer verilmediği, tutanağın polis, muhtar, ihtiyar heyeti vb. Kanun'da sayılan ilgililere imzalatılmadan, sadece iki zabıta memurunca imzalandığı görülmektedir.

Bu durumda, cezalı hal rüsumu tutanağının yükümlünün yetkili adamı olmayan araç şoförünce ve iki zabıta memuru tarafından imzalandığı, dolayısıyla cezaya dayanak alınan cezalı hal rüsumu tutanağının 213 sayılı Kanun hükümlerine uygun düzenlenmediği anlaşıldığından, işbu usulsüz olarak düzenlenmiş tutanağın esas alınması suretiyle davacı hakkında Mersin Büyükşehir Belediye Encümeni kararı ile alınmasına karar verilen cezalı hal rüsumunda hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, Mersin

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

Büyükşehir Encümeni kararıyla davacıdan alınmasına karar verilen dava konusu cezalı hal rüsumunun iptaline..."

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

5. İdari yargı yerinde davacı ve adli yargı yerinde davalı olan H. A.'un vekili, idari yargı yerinde *"Mersin Büyükşehir Belediye Encümen kararıyla davacıdan alınmasına karar verilen dava konusu cezalı hal rüsumunun"* iptaline karar verildiği halde, adli yargı yerinde *"davanın kabulü ile, Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti Başkanlığının 01/07/2021 tarih ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptaline"* karar verildiğini, kararlardan hangisinin uygulanacağı konusunda tereddüt doğduğundan ve hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğinden bahisle, ortaya çıkan hüküm uyuşmazlığının idari yargı yerinde verilen iptal kararının benimsenmesi suretiyle giderilmesi talebinde bulunmuştur.

6. Başvurucu H. A. vekilinin, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesine göre doğduğunu öne sürdüğü hüküm uyuşmazlığının giderilmesi için Mersin 1. Vergi Mahkemesine başvurması üzerine, mezkûr Mahkemece dava dosyaları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

7. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

IV. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCELERİ

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

8. Danıştay Başsavcısı, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile, Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna, Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararının kaldırılmasına, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararının belirtilen gerekçeyle benimsenmesi suretiyle, hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı yönünde yazılı düşünce vermiştir. Yazılı düşüncenin ilgili kısmı şöyledir:

"...2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 24. maddesinde adlî ve idarî yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği, ilgili kişi veya makamın Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebileceği kurala bağlanmıştır.

Bu kanuni düzenlemeye göre hüküm uyuşmazlığının varlığı için;

a)Uyuşmazlık bulunduğu ileri sürülen hükümlerin, adlî ve idarî yargı mercilerince verilmesi,

b) Konusu, sebebi ve taraflarından en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Davaların esasının hükme bağlanmış bulunması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden; ortada adlî ve idarî yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararların bulunduğu; davanın konusu, sebebi ve taraflarının aynı olduğu, her iki davada da uyuşmazlığın esasının hükme bağlandığı,

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

idarî yargıda hal rüsûmunun cezalı olarak alınmasına ilişkin Mersin Büyükşehir Belediyesi Encümeni kararının iptal edilmesine karşın, adlî yargıda söz konusu işlemin hukuka uygun olduğuna karar verildiği anlaşılmakta olup, adlî ve idarî yargı mercilerinin kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT :

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 9. maddesinin 7. fıkrasında toptancı hallerinin işleyişine, yönetim ve denetimine, alım satım işlemlerinin nasıl yapılacağına, bildirimle hal rüsûmu ödeme yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usûl ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtildiğinden, Kanun kapsamına giren malları toptan satın alanların bu malları toptancı hallerine hangi suretle bildireceklerine ve bunun denetimine ilişkin usûl ve esasların yönetmelikle düzenleneceği ve ilgililerin bu düzenlemelere uymaları gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

5957 sayılı Kanunun 9. maddesinin 7. fıkrası uyarınca çıkarılan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin 23. maddesinin 2. fıkrasında belediyelerin toptancı hali dışında bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hal zabıtaları aracılığıyla denetim yapma yetkisini haiz oldukları ve sınırı ve mücavir alanları içinde toptancı hali bulunmayan belediyelerin bu denetimi belediye zabıtaları aracılığıyla yerine getirecekleri kurala bağlandığından, 5957 sayılı Kanun kapsamında bulunan mallarla ilgili denetimin belediye zabıtasınca yapılabileceği ve tutanak düzenlenebileceği açıktır.

Yönetmeliğin 41. maddesinde bildirimin; malların üretildiği yerden veya girdiği gümrük kapısının bulunduğu yerden her ne sebeple olursa olsun sevkinden önce toptancı haline başvurularak veya sistem internet sayfasından çevrimiçi veya çağrı merkezi üzerinden telefonla yapılabileceği belirtildiğinden, mal sevk edilmeden önce bildirimde bulunulması gerektiği kuşkusuzdur.

Dosyanın incelenmesinden, Kocaeli Belediyesi Merkez Halinde komisyonculuk faaliyetinde bulunan davacıya ait 26.000 kilogram patatesin hal kayıt sistemine bildirilmeden nakliye aracıyla taşındığının Mersin İli Tarsus İlçesinde 06/06/2021 tarihinde saat 17.18'de belediye zabıta memurlarınca yapılan denetim sonucu düzenlenen tutanakla tespit edildiği, 5957 sayılı Kanunun 9. maddesinin 9. fıkrası uyarınca cezalı hal rüsûmundan mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumlu bulunan nakliyecinin yetkili adamı olan araç sürücüsü tarafından da tutanağın imzalanmasından 13 dakika sonra davacının hal kayıt sistemine bildirimde bulunduğu anlaşıldığından, bildirim yükümlülüğünü malın sevkinden önce yerine getirmediği sabit olan davacı hakkında hal rüsûmunun cezalı olarak alınmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Bu itibarla, hal rüsûmunun cezalı olarak alınmasına dair Belediye Encümeni kararında hukuka aykırılık bulunmadığına ilişkin olarak Ticaret Mahkemesince verilen karar sonucu itibarıyla hukuka uygun bulunduğundan, Ticaret Mahkemesi kararının bu gerekçeyle benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği..."

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

9. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna, Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararının kaldırılmasına, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararının belirtilen gerekçeyle benimsenmesi suretiyle, hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı yönünde yazılı düşünce vermiştir. Yazılı düşüncenin ilgili kısmı şöyledir:

"...İdari ve adli yargı kararları arasında oluştuğu ileri sürülen hüküm uyuşmazlığının çözümü için; öncelikle hüküm uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

maddesinin birinci fıkrasına göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için; uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi, konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması, her iki kararın da kesinleşmiş olması, kararlarda davanın esasının hükme bağlanması, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması ve bu koşulların birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinde; ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş; taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu, tüm kararlarda davanın esasının hükme bağlandığı ve kanun yollarının tüketildiği anlaşılmıştır.

Hüküm uyuşmazlığına konu Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesi kararında, Mersin Büyükşehir Belediyesi Encümeninin 09.06.2021 tarihli ve 1652 sayılı kararı ile H. A.'tan tahsiline karar verilen 13.000,006 tutarındaki Cezalı Hal Rüsumu'na iptaline ilişkin Kocaeli İl Hâl Hakem Heyeti kararının iptaline karar verilmesine karşın, Mersin 1. Vergi Mahkemesi kararında, söz konusu Cezalı Hâl Rüsumu'nun iptaline karar verildiği anlaşılmakla, iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hâle geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu kabul edilmelidir.

Dava dosyalarının incelenmesinden; Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Merkez Hâlinde komisyonculuk faaliyetinde bulunan davacıya ait 26.000 kilogram patatesin hâl kayıt sistemine bildirilmeden nakliye aracıyla taşındığının Mersin İli Tarsus İlçesinde 06.06.2021 tarihinde saat 17.18'de belediye zabıta memurlarınca yapılan denetim sonucu düzenlenen tutanakla tespit edildiği, 5957 sayılı Kanun'un 9. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca Cezalı Hâl Rüsumu'ndan mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumlu bulunan nakliyecinin yetkili adamı olan araç sürücüsü tarafından da tutanağın imzalanmasından 13 dakika sonra davacının hâl kayıt sistemine bildirimde bulunduğu anlaşıldığından, bildirim yükümlülüğünü malın sevkinden önce yerine getirmediği sabit olan davacı hakkında hâl rüsumunun cezalı olarak alınmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla, 13.000 Cezalı Hâl Rüsumu alınmasına dair Mersin Büyükşehir Belediye Encümeni kararında hukuka aykırılık bulunmadığından, söz konusu rüsumun iptaline ilişkin Kocaeli İl Hâl Hakem Heyetinin 01/07/2021 tarihli ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptaline yönelik Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesince verilen kararın hukuka uygun olduğu..."

V. İLGİLİ HUKUK

10. 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un *"Amaç ve kapsam"* başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı, sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların ticaretinin kaliteli, standartlara ve gıda güvenilirliğine uygun olarak serbest rekabet şartları içinde yapılmasını, malların etkin şekilde tedarikini, dağıtımını ve satışını, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunmasını, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesini, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir sisteme kavuşturulmasını ve işletilmesini sağlamaktır.

(2) Bu Kanun, sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların her ne şekilde olursa olsun alımı, satımı ve devri ile toptancı halleri ve pazar yerlerinin kuruluş, işleyiş, yönetim ve denetimine ilişkin usul ve esasları, uygulanacak yaptırımları ve bakanlıklar, belediyeler ile diğer idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar."

11. 5957 sayılı Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 2. maddesinin ilgili kısımları şöyledir

"(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

...

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

c) Belediye toptancı hali: Belediyelerce kurulan toptancı hallerini,

ç) Hal hakem heyeti: Üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il veya ilçe merkezlerinde oluşturulan heyetleri,

d) Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden ödenen meblağı,

...

f) Komisyoncu: Malların toptan satışı amacıyla kendi adına ve başkası hesabına komisyon esası üzerinden çalışan meslek mensuplarını,

g) Künye: Malların üretim yerini, cinsini, miktarını, hangi üretici ve işletmeye ait olduğunu, varsa sertifika bilgilerini ve Bakanlık ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca uygun görülecek diğer hususları ihtiva eden barkodlu etiketi veya bu bilgileri içeren belgeyi,

...

ı) Meslek mensubu: Malların ticaretiyle iştigal eden ilgili meslek odalarına kayıtlı kişileri,

...

p) Tüccar: Malların toptan satışı amacıyla kendi adına ve hesabına çalışan meslek mensuplarını,

...

ifade eder."

12. 5957 sayılı Kanun'un *"Hal rüsumu"* başlıklı 8. maddesinin 8. ve 9. fıkraları şöyledir:

"(8) Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak;

a) Toptancı haline bildirilmeden toptancı hali dışında toptan alınıp satılan ya da toptancı halinde satılmak üzere bildirimde bulunulup toptancı hali dışında toptan satılan

b) Sınaî üretimde kullanılmak veya ihraç edilmek üzere satın alınıp bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak iç piyasada satışa sunulan,

c) Toptancı halinden satın alınmadan veya toptancı haline bildirilmeden perakende satılan,

ç) Miktarına, değerine, üretim şekline veya künyesinde belirtilen diğer hususlara ilişkin gerçeğe aykırı beyanda bulunulan, mallar için hal rüsumu, tespitin yapıldığı yerdeki toptancı halinde bir önceki gün o mallar için oluşan birim fiyatların en yükseği esas alınarak belirlenen toptan satış bedelinin yüzde yirmi beşi oranında cezalı olarak alınır. Hal rüsumunun cezalı olarak alınmasına belediye encümenince karar verilir. Cezalı hal rüsumu tahsil edilen mallar için önceden ödenen hal rüsumu varsa cezalı tahsil edilecek hal rüsumundan mahsup edilir.

9) Cezalı hal rüsumundan, malları taşıyan nakliyeciler ya da depolayanlar mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumludur."

13. 5957 sayılı Kanun'un *"Toptancı hallerinin yönetimi"* başlıklı 9. maddesinin 7. fıkrası şöyledir:

"(7) Toptancı hallerinin işleyiş, yönetim ve denetimine, işlem görecek malların belirlenmesine, alım satım işlemlerinin nasıl yapılacağına, bildirim ve hal rüsumu ödeme yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine, hizmet gereklerine göre oluşturulacak birimlere ve bunların görev ve yetkilerine, hal yöneticisinin diğer niteliklerine, hal zabıtasının sayısına ve bunlar ile özel güvenlik görevlilerinin çalışma yöntemine, hallerde tutulacak defter, belge ve kayıtlara ve bu konularla ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar, ilgili bakanlıklar ile Maliye Bakanlığının görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

14. 5957 sayılı Kanun'un *"Hal hakem heyeti ve Toptancı Hal Konseyi"* başlıklı 10. maddesinin 1. ve 5. fıkraları şöyledir:

"(1) Üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezlerinde bir hal hakem heyeti oluşturulur. Bakanlıkça gerekli görülen ilçe merkezlerinde de hal hakem heyeti oluşturulabilir.

...

(5) Değeri elli bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda, hal hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu uyuşmazlıklarda heyetin vereceği kararlar ilam hükmündedir. Bu kararlar 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir. Taraflar, bu kararlara karşı on beş gün içinde hal hakem heyetinin bulunduğu yerde ticarî davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine itiraz edebilir. İtiraz, hal hakem heyeti kararının icrasını durdurmaz. Ancak, talep edilmesi şartıyla hâkim, hal hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilir. Hal hakem heyeti kararlarına yapılan itiraz üzerine asliye ticaret mahkemesinin vereceği karar kesindir."

15. 5957 sayılı Kanun'a dayanılarak hazırlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin *"Denetim"* başlıklı 23. maddesinin 1. ve 2. fıkraları şöyledir:

"(1) Toptancı halleri, hal zabıtaları aracılığıyla bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde toptancı hali içinde gerekli denetim ve uygulamaları yapmakla görevli ve yetkilidir.

2) Belediyeler, ilgili yönetmelik hükümleri saklı kalmak ve yetki alanları içinde olmak kaydıyla, toptancı hali dışında bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hal zabıtaları aracılığıyla denetim yapma yetkisini haizdir. Sınırı ve mücavir alanları içinde toptancı hali bulunmayan belediyeler, bu denetimi belediye zabıtaları aracılığıyla yerine getirir."

16. Yönetmeliğin *"İdari para cezası ve cezalı hal rüsumu tutanağı"* başlıklı 27. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

"(1) İdari para cezalarına ilişkin EK-1, cezalı hal rüsumuna ilişkin EK-2'de yer alan tutanaklar, denetim yapmakla görevli yetkili personelce düzenlenir. Bakanlığın kararı üzerine, bu tutanaklar sisteme işlenebilir veya sistem üzerinden anlık olarak düzenlenebilir."

17. Yönetmeliğin *"Malların satışı"* başlıklı 36. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"...

(5) Malların toptan veya perakende satışını yapanlar ile malları taşıyanlar ve depolayanlar, bunların toptancı halinden satın alındığını veya toptancı haline bildirildiğini belgelemek zorundadır.

...

(7) Bu maddeye göre toptancı haline yapılacak bildirim, bu Yönetmelik hükümlerine göre sistem üzerinden yapılır.

..."

18. Yönetmeliğin *"Bildirim"* başlıklı 41. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

"*(1) Bildirim; bildirim miktarı veya üzerindeki malların üretildiği yerden veya girdiği gümrük kapısının bulunduğu yerden her ne sebeple olursa olsun sevkinden önce bildirimciler tarafından sisteme yapılan beyan işlemidir."*

19. Yönetmeliğin *"Künye"* başlıklı 42. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

"(1) Bildirim yapıldıktan sonra, sistem tarafından bu işleme ilişkin bir künye oluşturulur. Künye, malın üretim yerini, cinsini, miktarını, hangi üretici/işletmeye ait olduğunu, varsa sertifika bilgilerini ve Bakanlıkça uygun görülen diğer hususları içerir."

20. Yönetmeliğin *"Bildirimcilerin yükümlülükleri"* başlıklı 43. maddesi şöyledir:

"(1) Bildirimcilerin yükümlükleri şunlardır:

a) Sisteme kaydolmak,

b) Bildirim miktarı veya üzerinde alım, satım ve devri yapılan mallara ilişkin bildirimde bulunmak,

c) Bildirime bağlı olarak sistem tarafından gönderilen bilginin doğruluğunu kontrol etmek, eksiklik veya yanlışlıkların derhal düzeltilmesini sağlamak,

ç) Bildirim üzerine tahakkuk eden hal rüsumunu beş iş günü içinde ödemek veya ödenmesini sağlamak,

d) Sisteme giriş için kendisine tahsis edilen kullanıcı adı ve şifresini mevzuata ve usulüne uygun kullanmak ve muhafaza etmek,

e) Sistemde kayıtlı iletişim bilgilerindeki değişiklikleri derhal, diğer değişiklikleri ise en geç bir ay içinde sisteme işlemek veya toptancı hali ya da il müdürlüğü kanalıyla işlenmesini sağlamak,

f) Mevzuat ve Bakanlıkça belirlenen diğer işlemleri yapmak.

(2) Sisteme kayıtlı diğer kişiler, birinci fıkranın (a), (d), (e) ve (f) bentlerindeki hükümlerden sorumludur."

21. Yönetmeliğin *"Hal rüsumu"* başlıklı 44. maddesinin 7. fıkrası şöyledir:

"(7) Hal rüsumu, bildirim işleminin tamamlanmasıyla tahakkuk eder. Rüsumun hesaplanmasında, toptan satış bedeli esas alınır."

22. Yönetmeliğin *"Cezalı hal rüsumu"* başlıklı 47. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırı olarak;

a) (Değişik:RG-1/7/2013-28694) Sisteme bildirilmeden toptan alınıp satılan ya da toptancı halinde satılmak üzere bildirimde bulunup toptancı hali dışında toptan satılan,

...

ç) Miktarına, değerine, üretim şekline veya künyesinde belirtilen diğer hususlara ilişkin gerçeğe aykırı beyanda bulunulan, mallar için hal rüsumu, tespitin yapıldığı yerdeki toptancı halinde o mallar için oluşan bir önceki gün birim fiyatlarının en yükseği, bir önceki gün fiyat oluşmamışsa o mallar için oluşan en son birim fiyatlarının en yükseği esas alınarak belirlenen toptan satış bedelinin yüzde yirmi beşi oranında cezalı olarak alınır.

...

(5) Hal rüsumunun cezalı olarak alınmasına yetkili personelce düzenlenen ceza tutanağına istinaden ilgili belediye encümenince karar verilir. Belediye encümenince verilen karar ile tahakkuk işlemi gerçekleşir.

(6) Cezalı hal rüsumu tutanakları, tutanağın düzenlendiği günü takip eden ilk belediye encümen toplantısında gündeme alınarak görüşülür ve karara bağlanır. Ceza kesilmemesine ilişkin belediye encümeni kararı gerekçeli olarak alınır.

(7) Cezalı hal rüsumundan, malları taşıyan nakliyeciler ya da depolayanlar, mal sahibi ile birlikte müteselsilen sorumludur. Bildirimde bulunulmayan malları taşıyanlara veya bunları depolayanlara ayrıca bu Yönetmeliğin 48 inci (Değişik ibare:RG-31/12/2012-28514 4.mükerrer)(1) maddesine göre cezai işlem uygulanır.

..."

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

23. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ınkatılımlarıyla yapılan 03/06/2024 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda;

"...23. Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen adli yargı ve idari yargı kararlarının incelenmesinden; ortada adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu, davanın taraflarının aynı olduğu anlaşılmıştır.

24. Konu ve dava sebebinin aynı olup olmadığının incelenmesinde; uyuşmazlık, hal kayıt sistemi üzerinden yapılan sorgulamada, başvurucunun bildiriminin olmadığından bahisle, Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile, 5957 sayılı Kanun'a istinaden çıkarılan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin 47. maddesinin l/a bendi uyarınca 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınmasına karar verilmesi ve bu kararın başvurucuya tebliğ edilmesiyle başlamıştır.

25. Başvurucu tarafından, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığına karşı, Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı, 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınması işleminin iptaline karar verilmesi istemiyle idari yargıda dava açılırken; Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığınca, cezalı hal rüsumu alınması işleminin iptaline yönelik, Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti Başkanlığının 01/07/2021 tarih ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptali istemiyle adli yargıda dava açıldığı görülmektedir.

26. Olayda her iki davanın sebebi, davacıya ait patatesin, hal kayıt sistemine bildirilmeden nakliye aracıyla taşınıp taşınmadığına ilişkindir. İdare, Ticaret Bakanlığı Hal Kayıt sistemi üzerinden yapılan sorgulamada başvurucu H. A.'a ait 26.000 kg. geleneksel patates bildiriminin olmadığının tespit edilmesi üzerine tutanağın tutulduğu ve encümen kararı ile 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınmasına karar verildiğini, idari işlemin hukuka uygun olduğu, iptal edilmemesi gerektiği savunmasında bulunurken; başvurucu taraf, aracın kantar noktasında zabıtalar tarafından durdurulup, plakasına ait bir bildirimin olmaması nedeniyle tutanak tutulması üzerine araç künye plakasında yanlışlık yapıldığının fark edildiğini, künyelerin düzeltilerek yerine saat 17.31 ve 17.33'de doğru künyelerin 41 KF 480 plakalı araca alındığını, düzenlenen cezalı hal rüsumu tutanağının hukuka aykırı olduğunu, iptalinin gerektiği iddia ve savunmasında bulunduğundan, her iki dava sebebi, yani maddi vakıalar aynıdır.

27. Dava konularına gelince; idari yargıda davanın konusunun, cezalı hal rüsumuna ilişkin belediye encümen kararının hukuka aykırı olduğundan bahisle iptaline ilişkin bulunduğu; adli yargıda ise, belediye encümenince tesis edilen cezalı hal rüsumunun, iptaline yönelik Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti Başkanlığı Kararının iptaline ilişkin olduğu, dolayısıyla hüküm uyuşmazlığı bulunduğu iddia edilen kararların aynı konuya ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Kararlardan işin esasının hükme bağlanmasının incelenmesinde; başvurucu vekili tarafından idari yargıda açılan dava sonunda, dava konusu cezalı hal rüsumunun iptaline; idare vekili tarafından adli yargıda açılan dava sonunda ise davanın kabulü ile, cezalı hal rüsumunun iptaline yönelik olarak verilen Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

Başkanlığının 01/07/2021 tarih ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptaline karar verildiği ve kararların kesinleştiği, böylelikle her iki kararda da işin esasının hükme bağlandığı anlaşılmaktıdır.

29. Hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için öngörülen bir diğer husus ise, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasıdır. İdari yargıda yapılan yargılama sonucu idari işlemin iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğu ve idarece tesis edilen cezalı hal rüsumunun iptaline yönelik olarak verilen Hakem Heyeti Başkanlığının Kararının iptaline karar verilmiştir. İdari yargı yerinde hukuka uygun bulunmayan idari işlemin, adli yargıda hukuka uygun olduğuna karar verilerek, kararlar arasında oluşan çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği değerlendirilmiştir.

30. Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararı arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,

B. 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi hükümleri uyarınca

a. İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere davalı idareye bildirilmesi, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına,

b. Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek tarihte işin esasının görüşülmesine" oy birliği ile karar verilmiştir.

24,+. Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde sunulan cevap dilekçesinde, adli ve idari yargı yerlerince verilen kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunmadığından, talebin reddine karar verilmesi istenilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

25. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 04/11/2024 tarihli toplantısında;

26. Başvuru dilekçeleri ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Kanun kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Arzu ÇETİNDERE ŞAŞI'nın hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları alındıktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

27. Hüküm uyuşmazlığına ilişkin olayın, hal kayıt sistemi üzerinden yapılan sorgulamada, idari yargı yerinde davacı, adli yargı yerinde davalı olan H. A.'a ait bildirimin olmadığının tespit edilmesi üzerine, Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile, 5957 sayılı Kanun'a istinaden çıkarılan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin 47. maddesinin l/a bendi uyarınca, 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınması işleminden kaynaklandığı görülmektedir.

28. Dava dosyalarının incelenmesinden; Mersin ili, Tarsus ilçesi belediye zabıta

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

memurlarınca yapılan denetim sırasında, Kocaeli Belediyesi Merkez Halinde komisyonculuk faaliyetinde bulunan H. A.'a ait 26.000 kilogram patatesin, 06/06/2021 tarih saat 17.18'de 41 KF 480 (çekici) ve 41 RV 965 (dorse) plakalı araç içerisinde hal kayıt sistemine bildirilmeden nakliye aracıyla taşındığının tespit edildiği ve tutanak düzenlendiği; araç sürücüsü tarafından tutanağın imzalanmasından sonra 17.31-17.33 saatlerinde aracın doğru künye bildiriminin yapıldığı; belediye zabıta ekiplerince düzenlenen 06/06/2021 tarih ve 1809 numaralı cezalı hal rüsûmu tutanağına dayanılarak Mersin Büyükşehir Belediyesi Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile 13.000 TL tutarında cezalı hal rüsûmu alınmasına karar verildiği; bu kararın H. A.'a bildirilmesi üzerine, adıgeçen tarafından cezalı hal rüsûmu tutanağının iptali için Kocaeli Merkez İl Hal Hakem Heyetine müracaat edildiği, hakem heyeti tarafından, 01/07/2021 tarih ve 2021-41-00436 sayılı kararı ile başvurunun kabulü ve 13.000 TL cezalı hal rüsûmunun iptaline karar verilmesi üzerine, bu defa Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığınca, Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti kararının iptali talebiyle, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan davada, anılan Mahkemenin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile; *"davalının, Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğe göre bildirim miktarı veya üzerinde alım-satım ve devri yapılan mallara ilişkin bildirimde bulunma, bu bildirimin doğruluğunu kontrol etmek, eksiklik ve yanlışlıkların da derhal düzeltilmesini sağlamakla yükümlü olduğu, davalının hal tesislerinde komisyoncu olarak faaliyet gösterdiği ve devamlı sebze, meyva ticareti ile uğraştığı ve yükümlülüklerinden haberdar olduğu ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde idarî para cezası ile cezalandırılacağının bilincinde olduğu, bu nedenle davalı tarafın künyenin sehven hatalı yazıldığı yolundaki savunmasının yerinde olmadığı" g*erekçesiyle davanın kabûlüne karar verilerek, Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti'nin 01/07/2021 tarihli ve 2021-41-00436 sayılı kararının iptaline karar verildiği ve kararın istinaf aşamasından geçerek kesinleştiği; daha sonra H. A. tarafından cezalı hal rüsûmunun iptali istemiyle idarî yargıda açılan davada, Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararı ile; *"...maddî bir olayın tespitine yönelik olarak düzenlenen tutanakların kesilecek cezaya dayanak oluşturabilmesi için, bu tutanakların cezaya muhatap olacak gerçek veya tüzel kişinin kendisinin ya da yetkili kişisinin imzasını taşımasının kanunî bir zorunluluktur. Kanun koyucu aynı maddede imzadan çekinme hakkının bulunduğuna da değinerek, yoklama mahallinde yükümlü veya yükümlünün yetkili adamının bulunmaması yahut imzadan çekinmesi hâllerinde yoklama fişlerinin polis, jandarma, muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinden birisi tarafından imzalanacağını öngörmüştür. Olayda, cezalı hal rüsûm tutanağının davacı veya yetkili adamı tarafından imzalanmadığı, araç şoförünce imzalandığı, ürünün yüklü olduğu aracın ise davacı haricinde bir şahsa ait olduğu, tutanakta davacının veya yetkili adamının yoklama anında olmadığına dair bir şerhe yer verilmediği, tutanağın polis, muhtar, ihtiyar heyeti vb. Kanun'da sayılan ilgililere imzalatılmadan sadece iki zabıta memuru tarafından imzalandığı görülmektedir. Bu durumda, cezalı hal rüsûmu tutanağının yükümlünün yetkili adamı olmayan araç şoförünce ve iki zabıta memuru tarafından imzalandığı, dolayısıyla cezaya dayanak alınan cezalı hal rüsumu tutanağının 213 sayılı Kanun hükümlerine uygun düzenlenmediği anlaşıldığından, usûlsüz olarak düzenlenmiş tutanağın esas alınması suretiyle davacı hakkında Mersin Büyükşehir Belediye Encümen kararı ile alınmasına karar verilen cezalı hal rüsûmunda hukuka uygunluk bulunmadığı"* gerekçesiyle davanın kabûlüne karar verilerek, dava konusu cezalı hal rüsûmunun iptaline karar verildiği, bu karara karşı istinaf yoluna başvurulması üzerine, Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin 15/11/2022 tarih ve E.2022/2158, K.2022/2233 sayılı kararı ile istinaf isteminin reddine temyiz yolu kapalı olmak üzere kesin olarak karar verildiği, kararın kesinleştiği; bilahare H. A. tarafından, söz konusu kararların birbirleriyle çeliştiği ileri sürülerek, hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin istenildiği anlaşılmıştır.

29. Somut olayda; vergi mahkemesince yapılan yargılama sonucu idari işlemin

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğu ve idarece tesis edilen cezalı hal rüsumunun iptaline yönelik olarak verilen Hakem Heyeti kararının iptaline karar verildiği, adli ve idari yargı yerleri kararları arasında hüküm uyuşmazlığının doğduğu, kararlar arasında oluşan çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği değerlendirilmiştir.

30. 5957 sayılı Kanun ile, sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların ticaretinin kaliteli, standartlara ve gıda güvenilirliğine uygun olarak serbest rekabet şartları içinde yapılması, malların etkin şekilde tedarikini, dağıtımını ve satışını, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunması, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesi, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir sisteme kavuşturulması ve işletilmesini sağlamak amaçlanmış olup, bu kapsamda Kanunda, hal rüsumu, komisyoncu, meslek mensubu, tüccar vb. kavramların tanımları yapıldıktan sonra toptancı hallerinin işleyişine, yönetim ve denetimine, alım satım işlemlerinin nasıl yapılacağına, bildirimle hal rüsûmu ödeme yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usûl ve esasların ise yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

31. Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin 23. maddesinde, belediyelerin toptancı hali dışında bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde hal zabıtaları aracılığıyla denetim yapma yetkisini haiz oldukları, sınırı ve mücavir alanları içinde toptancı hali bulunmayan belediyelerin bu denetimi belediye zabıtaları aracılığıyla yerine getirecekleri ve tutanak düzenleyebileceği hüküm altına alınmış, Yönetmeliğin 41. maddesinde ise, bildirimin tanımı yapıldıktan sonra, izlenmesi gereken prosedür belirtilmiş, bildirim miktarı veya üzerindeki malların, üretildiği yahut girdiği gümrük kapısının bulunduğu yerden, her ne sebeple olursa olsun sevkinden önce sisteme bildirilmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir.

32. Yine, sebze ve meyve ticareti ile toptancı halleri ile ilgili olarak özel kanun olan 5957 sayılı Kanun'da ve bu Kanun'a istinaden hazırlanan Yönetmelikte, komisyoncunun, meslek mensubunun ve tüccarın tanımı yapılmış; cezalı hal rüsumunun hangi hallerde düzenleneceği, müeyyidesi ve bu rüsumdan malları taşıyan nakliyeciler ya da depolayanların da mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumlu olacağı düzenlendikten sonra bildirimcilerin, sisteme kaydolmak, bildirim miktarı veya üzerinde alım, satım ve devri yapılan mallara ilişkin bildirimde bulunmak, bildirime bağlı olarak sistem tarafından gönderilen bilginin doğruluğunu kontrol etmek, eksiklik veya yanlışlıkların derhal düzeltilmesini sağlamak yükümlülüğünün olduğu hüküm altına alınmıştır.

33. Bununla birlikte, 5957 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 1. fıkrasında, üreticiler ile meslek mensupları arasında veya meslek mensuplarının kendi aralarında bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezlerinde bir hal hakem heyeti oluşturulacağı, Bakanlıkça gerekli görülen ilçe merkezlerinde de hal hakem heyeti oluşturulabileceği; 5. fıkrasında ise, değeri elli bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda, hal hakem heyetlerine başvurunun zorunlu olduğu, bu uyuşmazlıklarda heyetin vereceği kararların ilam hükmünde olduğu, bu kararların 09/06/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun, ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirileceği, tarafların, bu kararlara karşı on beş gün içinde hal hakem heyetinin bulunduğu yerde ticarî davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine itiraz edebileceği, itirazın, hal hakem heyeti kararının icrasını durdurmayacağı, ancak, talep edilmesi şartıyla hâkimin, hal hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabileceği, hal hakem heyeti kararlarına yapılan itiraz üzerine asliye ticaret mahkemesinin vereceği kararın kesin olduğu düzenlenmiştir.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

34. Açıklanan tüm bu maddi ve hukuki durum birlikte değerlendirildiğinde; H. A. tarafından, Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile 13.000 TL cezalı hal rüsumu alınmasına ilişkin cezanın iptali için Kocaeli Merkez İl Hal Hakem Heyetine müracaat edilmesi üzerine, Hakem Heyeti tarafından şikayetin kabulüne ve hal rüsumu cezasının iptaline karar verildiği; bu karara karşı Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan davada, anılan Mahkemenin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile hakem heyeti kararının iptaline karar verilmiş ise de; uyuşmazlığın, belediyelerce tahsil edilerek gelir kaydedilen ve belediye encümenince alınmasına karar verilen cezalı hal rüsumundan kaynaklandığı, başka bir deyişle meslek mensupları ile üreticiler arasında ya da meslek mensuplarının kendi aralarında doğan bir uyuşmazlıktan kaynaklanmadığı; yine 5957 sayılı Kanun'un 10. maddesine göre, İl Hal Hakem Heyetleri tarafından, üreticilerle meslek mensupları ya da meslek mensuplarının kendi aralarında bu Kanun'un uygulamasından doğan bir uyuşmazlığın söz konusu olması halinde, bu uyuşmazlığın halline yönelik karar verebileceği, asliye ticaret mahkemelerince de bu kapsamdaki hakem heyeti kararlarını inceleme görevinin olduğu anlaşıldığından; hüküm uyuşmazlığına konu Asliye Ticaret Mahkemesince, görev dahilinde olmayan bir konuda işin esasına girilerek, Kocaeli İl Hal Hakem Heyeti kararının iptaline karar verilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığından, görevsiz mahkemece verilmiş bir kararın varlığı gözetildiğinde, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesince verilen kararın kaldırılması gerekmektedir.

35. Diğer taraftan, Mersin 1. Vergi Mahkemesince; cezalı hal rüsumu tutanaklarına ilişkin olarak 5957 sayılı Kanun'da herhangi bir şekil şartı öngörülmediğinden, 213 sayılı Kanun'da öngörülen yoklama fişindeki şekil şartlarının uygulanması gerektiği, dava konusu tutanağın 213 sayılı Kanun hükümlerine uygun düzenlenmediğinden Mersin Büyükşehir Belediye Encümen kararı ile alınmasına karar verilen cezalı hal rüsumunda hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, dava konusu cezalı hal rüsumunun iptaline karar verilmiş ise de; cezalı hal rüsumu tutanaklarının düzenlenmesinde, yoklama fişinin düzenlenmesine yönelik 213 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasının yerinde olmadığı, kaldı ki 5957 sayılı Kanun'da cezalı hal rüsûmundan mal sahibiyle birlikte nakliyecinin de müteselsilen sorumlu tutulduğu, nitekim nakliyecinin yetkili adamı olan araç sürücüsü tarafından tutanağın imzalanmış olduğu hususu birlikte değerlendirildiğinde; davacı hakkında hal rüsûmunun cezalı olarak alınmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığından Mersin 1. Vergi Mahkemesinin davanın kabulüne yönelik kararında hukuki isabet bulunmadığından, bu kararın da kaldırılması gerekmektedir.

36. Netice olarak tüm bu saptamalar uyarınca, her iki kararın da kaldırılması nedeniyle, *"hakkın yerine getirilmesi"* fiilen mümkün olamayacağından; 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesindeki *"Hukuk alanındaki hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay Yargılama Usulünün bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerini uygulamak suretiyle anlaşmazlığın esasını da karara bağlar."* şeklindeki amir hüküm gözetilerek, uyuşmazlığın esası hakkında yeniden hüküm tesisi yoluna gidilmiştir.

37. Buna göre Kocaeli Belediyesi Merkez Halinde faaliyette bulunan H. A.'a ait 26.000 kg patatesin, hal kayıt sistemine bildirilmeden nakliye aracıyla taşındığının, Mersin ili, Tarsus ilçesinde, 06/06/2021 tarihinde saat 17.18'de belediye zabıta memurlarınca yapılan denetim sonucu düzenlenen 06/06/2021 tarih ve 1809 nolu tutanakla tespit edildiği, adıgeçen hakkında cezalı hal rüsûmu düzenlenip zabıta memurları ve araç sürücüsü tarafından tutanağın imzalanmasından 13 dakika sonra (17.31-17.33 saatleri arasında) adıgeçenin hal kayıt sistemine bildirimde bulunduğu; adıgeçenin tacir olduğu, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir tacir gibi hareket etmesi gerektiği, bildirim yükümlülüğünü malın sevkinden önce yerine getirmesi gerektiği, öte yandan 5957 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 9.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin

fıkrası uyarınca, cezalı hal rüsûmundan mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumlu bulunan nakliyecinin yetkili adamı olan araç sürücüsü tarafından da tutanağın imzalanmış olduğu hususu birlikte değerlendirildiğinde; H. A. hakkında hal rüsûmunun cezalı olarak alınmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadı sonucuna varıldığından cezalı hal rüsumu alınmasına yönelik işlemin iptali istemiyle açılan davanın reddine karar verilmesi gerekmiştir.

38. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararının kaldırılmasına ve cezalı hal rüsumu alınmasına yönelik işlemin iptali istemiyle açılan davanın reddine karar verilmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerekmiştir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle:

A. Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15/12/2021 tarih ve E.2021/367, K.2021/761 sayılı kararı ile Mersin 1. Vergi Mahkemesinin 19/07/2022 tarih ve E.2022/202, K.2022/1056 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Sebep unsuru yönünden hukuka uygun bulunan, Mersin Büyükşehir Belediye Encümeninin 09/06/2021 tarih ve 1652 sayılı kararı ile 13.000 TL cezalı hal rüsumunun iptali istemiyle açılan davanın REDDİNE,

C. Kocaeli 1. Asliye Ticaret Mahkemesi ve Mersin 1. Vergi Mahkemesi tarafından hükmedilen, yargılama gideri ile vekalet ücreti de nazara alınmak ve mükerrer tahsile sebebiyet vermemek kaydıyla, 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesi uyarınca, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından yapılan 183,30 TL yargılama giderinin H. A.'tan alınarak, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığına verilmesine,

D. Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı kendisini vekil ile temsil ettirdiğinden, (en son Mersin 1. Vergi Mahkemesinin karar tarihi dikkate alınarak) AAÜT gereğince taktir edilen 4.500 TL vekalet ücretinin, H. A.'tan alınarak Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığına verilmesine, H. A. tarafından yapılan yargılama giderlerinin üzerinde bırakılmasına,

E. Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE,

04/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Rıdvan	Nilgün	Doğan	Eyüp
GÜLEÇ	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden tKJ23II - pD6s+JH - 6kNo0Co - TrdNPQ= ile erişebilirsin